

UJABB FELIRATOK AZ ERDÉLYI ARANYVIDÉKRŐL.

Téglás Gábor dévai real iskolai igazgató újabban kirándulván *Téglás István* kőhalmi igazgató-tanító társaságában a bánya-vidékre, őt új felirattal egészíté ki szakosztályunkhoz benyújtott mult évi jelentését, mely Adalékok Dacia felirattanához cz. alatt két közleményben jelent meg a Kiadványok V., 56—69 és 237—257. lapjain). Legelőbb az özvegy Sulucz Miklósné háza előtt az utcán felállított kő feliratát közölte (a Kiadványok 61. lapján) így egészíti ki:

DIANA E
SACR
CELVENVS
ADIUTOR
MARCELLI
D. D.

és így értelmezi: Dianae Sacr(um) Celsenus Adiutor Marcelli d(onum) d(at).

Ezután előadja, hogy közbejárására Molnár Ferencz magy. kir. postatiszt ur az Erdélyi Muzeum-Egyletnek egy aranytörő mozsarat volt szives ajándékozni, melyet a Scheder Johanna urasszony által szintén a Muzeumnak ajándékozott felírasos kővel együtt küldött Kolozsvárra.

Verespatak egyik előkelő bányásza Ebergényi Mózes úr sziveségéből ismerte meg az ő igazgatása alatt álló Felső Ferdinánd bánya torkolatánál befalazott 4 felíratos kő megismerését E kövekről a jelentés így hangzik:

Ezek még 1870-ben kerültek felszínre a Valye Nanunul nevű cserjés oldalon, a Czarina nevű oldal közelében. Tudvalevőleg a Czarina szolgáltató Verespatak legtöbb felíratos emlékét. Onnan szerezte a Gritta-család még a mult században a kapuja elé

állított emlékek legnagyobb részét. Az alábbiakból következtetve azon a magaslaton több szentélynek kellett állani s hogy a bányász népszorgalmasan áldozott isteneinek.

A Pereu Nanunuluj a Pereu de la Bojival párhuzamosan halad balról a verespataki fő völgynek s a kettő közt emelkedő rét és cserjes hegy-nyulvány viseli a Czarina nevet.

A négy feliratos kő mindenikének anyaga márgás homokkő, következőleg az egész helyi termék s minden hihetőség szerint a lapidarius is az idevaló bányász testületekből telt ki. E feliratokat a találók keresztény sírköveknek nézték s azért falazták be a bányatorokba, honnan most költsöges munkálat árán szedhetnők ki. Pedig azon a helyen már azért se látjuk szívesen, mert a rendkívül nedves bányalég rohamosan pusztítja a mállekony anyagot s már is egész zuzmóréteget kelle a sorokról lefejtetni, melyek ily módon évről-évre rohamosabb pusztulásnak lesznek kitéve. Még nagyobb veszedelem fenyegeti a köveket az okból, hogy a dilékeny boltozatot erős oszlopokkal kelle megtámasztani s ez oszlopokat hatalmas szegekkel erősítették oda, úgy, hogy a szegek beverése több betűt meg is semmisített s a vasrozsa képződése még többet romlással fenyeget. — Mindezeknél fogva azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok a Muzeum-Egyletnek, hogy a feliratokban amugy se bővelkedő bányaság, aranybányavidék és Érczhegység őskorának emez újabb adalékait már azért is megszerezni méltóztassék, mert az egyetem ifjuságánál s a bányajog hallgatóinál is kedvező hatást várhatunk attól, ha távol eső voltánál fogva a nem a legkönnyebben megközelíthető erdélyi Érczhegység szívéből teljes hitelű archeologiai emlékek szemléletéhez jut.

A négy feliratból jelenleg kettő balról, kettő jobbról őrzi a Felső Ferdinánd bánya nyilását. Mind a négy cultus-emlék s már ez okból is kiválóan fontos.

Az első magassága 61 cm., szélessége 27 cm. Betűi hanyagul vannak vésvé. Anyaga vöröses márgás homokkő.

SILVANO
LIBANOS
TIVSET
COLEG
D D

Silvano | Libanos | tius Et | Col[1]eg[ium] D[onum] D[at].

A második D-et egy oszlop eltakarja.

Magassága 80 cm., szélessége 45 cm. Betűi az előbbihez hasonlóak s az oszlop előlapjának csak feléig sorakoznak. Anyaga ugyanolyan.

J ( ) M
SACR
VEZ. P. ANT
V. S. L M

I(ovi) O(plimo) M(aximo) Sacr(um) Ver(o) P(ublius) Anto(ninus) V(otum) S olvit) L(ibenter) M(eritum).

Magassága 75 cm., szélessége 32 cm. Betűi jobb minőségűek a két előbbiénél, és 5 cm. magasságúak. Anyaga idevaló homokos márga.

APOLONIA
BOR PANEN
TISEXVOTO
CASTELLANI
VSLM

Apolloni | — — — — — | ex voto | Castellani | (talán castellanorum) | v(otum) s(olvit) l(ibenter) m(eritum) vagy castellani votum solvunt libenter meritum.

Castellani = falusiak. Itt a bányatelep körül lakozókat érthetjük alattuk

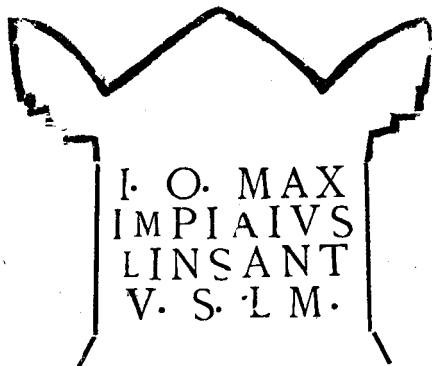
Magassága 90 cm., szélessége 32 cm. Írásos terület, magassága 40 cm., szélessége 28 cm. A beirt terület fölötti homlokzatot egy kör díszíti. Jó kiállítású mű.

Pano Genio | Aeli(us) Bli | beus Plato | V(otum) S(olvit) L(ibenter) M(eritum).

E szerencsés felfedezéstől sarkalva szives kalauzom Ebergényi Mózes úr a gör. kel. templomba is elvezetett. A templom falát mult századkori frescok díszítik s oltárkövét nagy örömemre egy Jupiternek szentelt oltárkö képezi. A pogány cultus tárgya a kereszténység szolgálatában. A jól kidolgozva 80 cm. magas, 40 cm. széles oltárkö felső része harán felé van tagozva. Középe a háromszög, két oldalt egy-egy félköiv díszíti.

Az írásos terület magassága 42 cm., szélessége 32 cm. Betűi 5 cm. magasak. Anyaga ennek is idevaló homokkő. A Gaura nevű határrészből hozták be valami 20 év előtt, tehát 1868, 1869 körül.

I(ovi) O(ptimo) M(aximo) J(ulius) (M(arcus) P(ia)u(s)linus Ant(o)ninus) V(otum) S(olvit) L(ibenter) M(eritum).

A feliratgyűjtés munkáját Ebergényi Mózes ur kalauzolása mellett befejezve, a helységben tett körutamból lesz még néhány feljegyezni valóm.

Ebergényi Soma községi bíró házas telkén földmunka közben hamuval telt urnákat találtak, sőt egy csontvázra is akadtak. Ugyancsak Ebergényi Sománál aranytörő mozsarak kerültek napfényre abból a kemény quarzitból, mely a bányaközetben fordul elő. Ilyen aranytörő mozsarat a helység főutján Ebergényi Somától felfelé haladva többet is találtam. Urna sirokat a verespataki-hegy-koszoruiban mindenfelé találunk. Sarcophagot kettőt láttam. Annál ritkábbak az eszközfélek, úgy hogy az idén se vezetett eredményre ez irányu nyomozásom. De a Verespatakról—Abrudbányára a hegyi gyalog uton, hol a bányász lakásokat archeologiai beesületek végett sorba látogattam, legalább kárpótlásul egy újabb felirat örvendeztetett meg.

Az Abrudfalvához tartozó Szelistye házcsoportnál ugyanis egy körülbelől 30 év előtt a Carinából felszínre került fogadalmi oltárral támaszták fel egy kunyhó tűzpadkáját.

A kő jelenlegi fekvő helye daczára verespataki származásu levén, Verespatak czime alatt is kell nyilvánosságra hoznom. A tulajdonos öreg asszony: Lesa Parastia csak hosszu keresés után vala eléteremthető s kíséroidim nagy szörnyülködése daczára az alatt egy ablaken valék kénytelen behatolni, csakhogy a felirat szemlélésének örömrzetét annál hamarább megszerezhessem.

A 36 cm. magos, 22 cm. széles és verespataki homokkőből készült fogadalmi oltár Silvanusnak vala szentelve. Betűi szabálytalanul vannak elhelyezve s a cursiv betűk módjára vannak kivésve.

S I L V
V A N   S I C
R V F I
S T I I N
D   D

Silvvan(o) Rufi Stiin(us) D(onun) D(at).

Ezen feliratokból levonható ethnographiai és másféle következtetéseket, valamint a többi észleleteim közlését későbbre kívánom halasztani, s egyelőre a megelőztetés veszélyétől tartva csupán a bányavidék emez u:abb adalékaival óhajtottam az igen tisztelt Muzeum-Egyletnek beszámolni.

Déva.

Téglás Gábor.